

ELS DESCOBRIMENTS GEOGRÀFICS: L'IMPERI AMERICÀ

1. Els grans viatges marítims

- A l'Edat Mitjana, el comerç europeu amb Orient s'efectuava a través de la ruta de la seda, que recorria el Mediterrani fins a Constantinoble i després travessava Àsia. Però el 1459, els turcs van conquerir Constantinoble i van obstaculitzar el trànsit per aquella ruta.
 - Al segle XV la necessitat de trobar noves vies comercials va obligar a emprendre **grans expedicions marítimes**. Com a conseqüència, es van descobrir noves terres i es va ampliar el món conegut fins llavors pels europeus.
 - Els **navegants portuguesos** van ser els primers a aventurar-se cap al sud a través de l'Atlàntic per poder arribar a Orient:
 - La **ruta africana**: des de Madeira fins al golf de Guinea (1460), van establir colònies per obtenir or, vori i esclaus. Més endavant, Bartolomeu Dias va arribar fins al cap de Bona Esperança (1488).
 - La **ruta de l'Índia**: l'expedició de Vasco da Gama va arribar a l'Índia el 1498 i va obrir el camí a les illes de les Espècies.
 - Aquestes grans expedicions van ser possibles gràcies a la millora de la cartografia (**portolans**), a la construcció de noves naus (**caravel·la**) i a una sèrie de descobriments (**timó, brúixola, astrolabi**).
-

2. Castella troba un nou continent

- **Cristòfor Colom** va planejar l'arribada a Àsia a través de l'Atlàntic. S'imaginava que la Terra era esfèrica però creia que tenia un diàmetre més petit i desconeixia l'existència del continent americà.
 - Els Reis Catòlics van acceptar finançar aquest projecte. A les **Capitulacions de Santa Fe** (1492) li van prometre títols i una desena part dels beneficis.
 - En es seu **primer viatge**, Colom i la seva expedició van sortir del port de Palos (Huelva) a bord d'una nau i dues caravel·les. El 12 d'octubre de 1492 van arribar a l'illa de Guanahaní, a les Bahames, i després van explorar Cuba i La Hispaniola (Haití i la República Dominicana).
 - Colom va fer **tres viatges** més, en els quals va continuar recorrent les illes del Carib, a més de les costes d'Amèrica Central. En aquests viatges ja el van acompanyar religiosos, pagesos, artesans, etc. que van engegar un sistema de **factories comercials**.
 - Quan Colom va morir el 1506, es pensava que les terres que havia descobert eren a **Àsia**.
 - Els Reis Catòlics van demanar al Papa que reconegués la seva **sobirania sobre les terres** descobertes. Per evitar conflictes amb Portugal, que també aspirava a controlar certs territoris, es va firmar el **Tractat de Tordesillas** (1494): les terres a l'Oest del meridià divisor serien per a Castella, i les de l'Est, per a Portugal.
-

Com es va confirmar que la Terra és rodona

- Les expedicions marítimes del segle XVI van permetre **ampliar els coneixements** geogràfics de l'època.
 - El projecte de Colom s'havia basat en **dues idees errònies**: una circumferència de la Terra menor que la real i l'existència d'un únic oceà entre Europa i Àsia.
 - Per això, quan el 1513, **Vasco Núñez de Balboa** va travessar l'istme de Panamà a peu i va descobrir un nou oceà, el Pacífic, es va confirmar que Amèrica era un nou continent.
 - Entre 1519 i 1522 es va dur a terme la **primera volta al món**. L'expedició, dirigida per **Fernão Magalhães**, pretenia trobar un pas marítim entre els oceans Atlàntic i Pacífic que els permetés arribar a l'Índia (estret de Magallanes).
 - Amb això es va demostrar que la Terra és rodona i que el seu diàmetre és més gran que el que Colom es pensava.
 - El nom d'Amèrica és degut al navegant italià **Amerigo Vespucci**, que ja pensava que les terres descobertes per Colom pertanyien a un nou continent.
-

3. Els pobles precolombins

- El continent americà està habitat des de fa més de 20000 anys. Quan els europeus van arribar a Amèrica van trobar pròsperes civilitzacions indígenes que es coneixen amb el nom de **precolombines** (anteriors a Colom). Les més importants van ser:
 - Els **maies**: vivien al sud de la península del Yucatán en **ciutats Estat**. Cultivaven blat de moro. Tenien coneixements d'astronomia i matemàtiques i utilitzaven l'escriptura jeroglífica. Construïen magnífiques piràmides temple escalonades.
 - Els **asteques**: eren guerrers que van conquerir un **gran imperi** a l'actual Mèxic, amb capital a **Tenochtitlán** i amb un emperador que posseïa el poder polític i religiós. Vivien de l'agricultura i del comerç i van crear grans ciutats. Els seus temples tenien forma de piràmide escalonada.
 - Els **inques**: van crear un **imperi** als altiplans dels Andes, amb capital a **Cusco** i amb un emperador que era considerat un déu (el fill del Sol) i que rebia el nom d'Inca. Vivien de l'agricultura, i van construir ciutats i fortaleses de pedra (Machu-Picchu).
-

4. Conquesta i organització de l'Imperi americà

- La **conquesta** dels territoris americans va ser ràpida degut a la superioritat militar i científica dels conqueridors, al seu afany de riqueses i a les lluites entre els indígenes.
 - El 1511 ja s'havia conclòs la conquesta de totes les illes grans del **Carib**.
 - **Hernán Cortés** va arribar a **Mèxic** el 1518 i en tres anys va ocupar l'imperi asteca, després de vèncer la sublevació que es va organitzar quan va prendre com a ostatge el seu emperador Moctezuma.
 - **Pizarro** va conquerir **Perú** (1532) aprofitant els enfrontaments entre els inques; va ser una conquesta força sagnant i va finalitzar després d'executar l'emperador Atahualpa i de prendre la capital, Cusco.
 - **Almagro** i **Valdivia** van conquerir Xile.
 - **Juan de Garay** va fundar Buenos Aires.
 - **Núñez Cabeza de Vaca** va explorar Florida, Texas i Califòrnia.
 - Els nous territoris americans van quedar incorporats a la **Corona de Castella**:
 - Es va introduir la cultura, la religió i les lleis castellanques (van arribar clergues per dur a terme l'evangelització i funcionaris per organitzar els territoris).
 - Es van organitzar **dos virregnats** (nova Espanya i Perú) i es van instaurar els **ajuntaments** per governar les ciutats i les **audiències** per als afers legals.
 - A Castella es va crear el **Consell d'Índies**, que legislava i assessorava el rei sobre els afers americans.
-

5. La colonització de l'Amèrica espanyola

- Les terres americanes van suposar una gran **font d'ingressos** per a la Corona de Castella. Els colonitzadors van exigir la concessió de propietats i riqueses:
 - Les terres van ser cedides als colonitzadors mitjançant el sistema d'**encomienda**, que obligava els indígenes a treballar-les a canvi de protecció, aliments i instrucció religiosa.
 - Les **mines d'or i plata** van ser explotades pels colonitzadors a canvi de cedir a la Corona una cinquena part del mineral extret. Alguns indígenes eren obligats a treballarhi (**mitas**).
 - El comerç intens amb Amèrica es realitzava en vaixells, que sortien del **port de Sevilla** i arribaven carregats d'or, plata i productes que no es coneixien a Europa (blat de moro, cacau).
 - La **societat colonial** estava dominada pels colonitzadors, que tenien el poder econòmic i polític. La majoria de la població estava formada per amerindis i també hi havia criolls (descendants dels colonitzadors), mestissos i negres africans (esclaus).
 - La colonització va tenir greus **conseqüències demogràfiques** per als natius, a causa de les malalties arribades d'Europa i dels treballs forçosos. Aquesta situació d'explotació va ser denunciada per **fray Bartolomé de las Casas** i regulada amb les **Lleis d'Índies** (1542).
-